

מבוא להסתברות

פרק 37 - המשתנה המקרי הדו ממדי הבדיד - שאלות מסכמות

תוכן העניינים

1. שאלות מסכמות.....1

המשתנה המקרי הדו ממדי הבדיד – שאלות מסכמות:

רקע:

משתנים בלתי תלויים:

יהיו משתנים X ו- Y . הם יהיו משתנים בלתי תלויים אם עבור כל X ו- Y אפשריים מתקיים: $p(x=k, y=l) = p(x=k) \cdot p(y=l)$.

מקדם המתאם:

מגדירים את מקדם המתאם: $\rho = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sigma_x \cdot \sigma_y}$.

שוונות משותפת:

מגדירים את השונות המשותפת:

$$\text{cov}(x, y) = E[(x - \mu_x)(y - \mu_y)] = E(x \cdot y) - E(x) \cdot E(y)$$

תכונות של השונות המשותפת:

$$1. \text{cov}(X, Y) = \text{cov}(Y, X)$$

$$2. \text{cov}(X, X) = \text{var}(X)$$

$$3. \text{cov}[aX + b, cY + d] = a \cdot c \cdot \text{cov}(X, Y)$$

משתנים בלתי מתואמים:

משתנים בלתי מתואמים הם משתנים שמקדם המתאם שלהם אפס וכדי שדבר כזה יקרה השונות המשותפת צריכה להתאפס.

השפעת טרנספורמציה לינארית על מקדם המתאם:

$$\rho[(aX+b), (cY+d)] = \begin{cases} \rho(X,Y) & \text{if } a \cdot c > 0 \\ -\rho(X,Y) & \text{if } a \cdot c < 0 \end{cases}$$

תוחלת ושונות של סכום משתנים:

$$E(X+Y) = E(X) + E(Y) \quad V(X+Y) = V(X) + V(Y) + 2 \cdot \text{cov}(X, Y)$$

קומבינציות לינאריות:

נגדיר קומבינציה ליניארית כללית באופן הבא: $W = (aX + b) + (cY + d)$
אזי מתקיים:

$$E(W) = E((aX + b) + (cY + d)) = aE(X) + b + cE(Y) + d$$

$$V(W) = V((aX + b) + (cY + d)) = a^2V(X) + c^2V(Y) + 2 \cdot a \cdot c \cdot \text{cov}(X, Y)$$

שאלות:

- (1) יש ליצור סיסמה בת 3 תווים. כל תו יכול להיבחר רק מתוך כלל התווים הבאים: $1, 2, C, B, A$. יהי X מספר הפעמים שהספרה 1 מופיעה בסיסמה, ויהי Y מספר הפעמים שהספרה 1 מופיעה בקצה הסיסמה (שני הקצוות).
- א. זהו את ההתפלגויות השוליות של X ו- Y כהתפלגויות מיוחדות.
 - ב. מצאו את ההתפלגות המשותפת של X ושל Y .
 - ג. מצאו את מקדם המתאם בין X ל- Y .
 - ד. מהו המתאם בין $2X$ ל- $3Y+5$?
- (2) במסיבת סוף שנה ישנו ארגז קרח ובתוכו 7 בקבוקי בירה: 4 "מכבי", 2 "גולדסטאר" ו-1 "טבורג". קרן לקחה 3 בקבוקי בירה באקראי מתוך ארגז הקרח. נסמן ב- X את מספר בקבוקי "מכבי" שנלקחו על ידי קרן, ונסמן ב- Y את מספר בקבוקי "טבורג" שנלקחו על ידי קרן.
- א. בנו את פונקציית ההסתברות המשותפת של X ושל Y .
 - ב. חשבו את התוחלת והשונות של X ושל Y .
 - ג. מצאו את השונות המשותפת של X ושל Y .
 - ד. נגדיר את W כמספר בקבוקי "גולדסטאר" שנלקחו על ידי קרן. בטאו את W באמצעות X ו- Y , וחשבו את התוחלת והשונות של W על סמך התוצאות שהתקבלו בשני הסעיפים הקודמים בלבד.
 - ה. מהו מקדם המתאם בין מספר בקבוקי "מכבי" שנלקחו על ידי קרן, למספר בקבוקים שאינם "מכבי" שנלקחו על ידי קרן?
- (3) במגירה 6 זוגות נעליים. יהודה הוציא מהמגירה 4 נעליים (לא בהכרח זוגות) באקראי. נסמן ב- W את מספר זוגות הנעליים שהוציא יהודה, ונסמן ב- R את מספר הנעליים השמאליות שהוציא יהודה.
- א. מצא את ההתפלגות המשותפת של המשתנים שהוצגו.
 - ב. האם המשתנים שהוצגו בלתי תלויים?
 - ג. מצא את התפלגות מספר הנעליים השמאליות שהוצאו אם בסך הכול הוצא זוג נעלים יחיד על ידי יהודה.
 - ד. אם ידוע שהוצאו לפחות 3 נעליים שמאליות מה הסיכוי שהוצא לכל היותר זוג אחד?

- (4) בכד 5 כדורים כחולים, 4 כדורים לבנים ו-3 כדורים ירוקים. בוחרים באקראי וללא החזרה 3 כדורים. נגדיר את המשתנים הבאים:
- X - מקבל את הערך 1 אם נבחר לפחות כדור אחד כחול, ו-0 אחרת.
 - Y - מספר הכדורים הלבנים שנבחרו.
- א. חשבו את $P(X=1)$.
- ב. בנו את פונקציית ההסתברות המשותפת של X ו- Y .
- ג. מה התוחלת של Y , אם ידוע שלא הוצאו כדורים כחולים?
- ד. מה השונות של X , אם ידוע שהוצא לכל היותר כדור לבן אחד?
- (5) ביום ההולדת הרביעי של טל הוא מחלק שלושה פרסים שונים באקראי ל-5 ילדים. בכל פעם שטל מחלק פרס הוא בוחר באקראי ילד מתוך ה-5 באופן אקראי ובלתי תלוי בבחירות הקודמות. נגדיר את המשתנים הבאים:
- X - מספר הפרסים שקיבלה יוליה.
 - Y - מספר הילדים שלא קיבלו פרס.
- א. בנו את פונקציית ההסתברות המשותפת והשוליות של X ו- Y .
- ב. האם X ו- Y הם משתנים בלתי מתואמים?
- ג. מצאו את התוחלת של $X \cdot Y^2$.
- ד. מה מקדם המתאם בין מספר הפרסים שקיבלה יוליה, למספר הילדים שקיבלו פרס?
- (6) קבעו אילו מהטענות הבאות נכונות. נמקו.
- א. אם שני משתנים הם מתואמים, אזי הם תלויים.
 - ב. אם שני משתנים הם תלויים, אזי הם מתואמים.
 - ג. אם שני משתנים הם בלתי תלויים, אזי הם בלתי מתואמים.
 - ד. אם שני משתנים הם בלתי מתואמים, אזי הם בלתי תלויים.
- (7) במקום עבודה 50 עובדים מתוכם 25 גברים ו-25 נשים. כל עובד נתבקש לבחור מתנה לחג. לכל עובד מוצגות 5 אופציות, מתוכן הוא צריך לבחור אחת. העובדים בוחרים מתנה באקראי ובאופן בלתי תלוי זה בזה.
- נסמן X_i - מספר הגברים שבחרו במתנה i .
- נסמן Y_i - מספר הנשים שבחרו במתנה i .
- א. האם X_1 ו- Y_1 הם משתנים בלתי תלויים? אין צורך לחשב רק להסביר.
- ב. האם X_1 ו- X_2 הם משתנים בלתי תלויים? אין צורך לחשב רק להסביר.
- ג. מהי ההתפלגות של $X_1 + X_2$?
- ד. האם המתאם בין X_1 ו- X_2 מלא או חלקי? חיובי או שלילי? אין צורך לחשב רק להסביר.

(8) הוכיחו את הזהות הבאה עבור שלושת המשתנים: Y, X ו- Z :

$$\text{cov}(X+Y, Z) = \text{cov}(X, Z) + \text{cov}(Y, Z)$$

(9) מספר העלים שנושרים בסתיו מהעץ בגינה מתפלג פואסונית עם תוחלת של 50

עלים בדקה. נסמן ב- Y את מספר העלים שנושרים מהעץ בין 12:00 ל-12:10,

ונסמן ב- Q את מספר העלים שנושרים בין 12:05 ל-12:30.

א. חשבו את: $\text{cov}(4Y, Q+6)$

ב. מה המתאם בין Y ל- Q ?

(10) בסל יש 20 כדורים אדומים, 20 ירוקים ו-20 כחולים. מוציאים באקראי

מהסל 20 כדורים. מצאו את מקדם המתאם בין מספר הכדורים האדומים

שהוצאו למספר הכדורים הירוקים שהוצאו.

(11) נתון ש: $Y \sim B(1, p)$ כאשר $0 < p < 1$.

הוכיחו שאם מתקיים: $P(X=x|Y=0) = P(X=x|Y=1)$ לכל X ,

אז X ו- Y הם משתנים בלתי תלויים.

(12) נתון ש- $X \sim B(n, p)$ וכן: $Y \sim B(m, p)$, שאינם תלויים זה בזה.

הוכיחו שמתקיים: $X | X+Y=k \sim HG(n+m, n, k)$.

תשובות סופיות:

$$(1) \quad X \sim B\left(3, \frac{1}{5}\right), Y \sim B\left(2, \frac{1}{5}\right) \quad \text{א.}$$

ב. להלן טבלה: ג. 0.816 ד. 0.816.

X / Y	0	1	2	3	P_Y
0	$\frac{64}{125}$	$\frac{16}{125}$	0	0	$\frac{80}{125}$
1	0	$\frac{32}{125}$	$\frac{8}{125}$	0	$\frac{40}{125}$
2	0	0	$\frac{4}{125}$	$\frac{1}{125}$	$\frac{5}{125}$
P_X	$\frac{64}{125}$	$\frac{48}{125}$	$\frac{12}{125}$	$\frac{1}{125}$	1

$$(2) \quad \text{א. להלן טבלה: ב. } E(X) = \frac{12}{7}, V(X) = \frac{24}{49}, E(Y) = \frac{3}{7}, V(Y) = \frac{12}{49}.$$

X / Y	0	1	2	3	P_Y
0	0	$\frac{3}{35}$	$\frac{12}{35}$	$\frac{4}{35}$	$\frac{20}{35}$
1	$\frac{1}{35}$	$\frac{8}{35}$	$\frac{6}{35}$	0	$\frac{15}{35}$
P_X	$\frac{1}{35}$	$\frac{12}{35}$	$\frac{18}{35}$	$\frac{4}{35}$	1

$$\text{ג. } -\frac{8}{49} \quad \text{ד. } E(W) = \frac{6}{7}, V(W) = \frac{20}{49} \quad \text{ה. } -1.$$

(3) א. להלן טבלה: ב. המשתנים תלויים.

R / W	0	1	2	P_R
0	$\frac{15}{495}$	0	0	$\frac{15}{495}$
1	$\frac{60}{495}$	$\frac{60}{495}$	0	$\frac{120}{495}$
2	$\frac{90}{495}$	$\frac{120}{495}$	$\frac{15}{495}$	$\frac{225}{495}$
3	$\frac{60}{495}$	$\frac{60}{495}$	0	$\frac{120}{495}$
4	$\frac{15}{495}$	0	0	$\frac{15}{495}$
P_W	$\frac{240}{495}$	$\frac{240}{495}$	$\frac{15}{495}$	1

ג. להלן טבלה: ד. 1.

$R/w=1$	1	2	3
$P(R/w=1)$	$\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{1}{4}$

(4) א. $\frac{185}{220}$ ב. להלן טבלה: ג. 1.714 ד. 0.071

X/Y	0	1	P_Y
0	$\frac{1}{220}$	$\frac{55}{220}$	$\frac{56}{220}$
1	$\frac{12}{220}$	$\frac{100}{220}$	$\frac{112}{220}$
2	$\frac{18}{220}$	$\frac{30}{220}$	$\frac{48}{220}$
3	$\frac{4}{220}$	0	$\frac{4}{220}$
P_X	$\frac{35}{220}$	$\frac{185}{220}$	1

(5) א. להלן טבלה: ב. X ו- Y בלתי מתואמים.

X/Y	0	1	2	3	P_Y
2	$\frac{24}{125}$	$\frac{36}{125}$	0	0	$\frac{60}{125}$
3	$\frac{36}{125}$	$\frac{12}{125}$	$\frac{12}{125}$	0	$\frac{60}{125}$
4	$\frac{4}{125}$	0	0	$\frac{1}{125}$	$\frac{5}{125}$
P_X	$\frac{64}{125}$	$\frac{48}{125}$	$\frac{12}{125}$	$\frac{1}{125}$	1

ג. 4.128 ד. 0.

(6) א. נכון. ב. לא נכון. ג. נכון. ד. לא נכון.

- (7) א. בלתי תלויים. ב. תלויים. ג. $x_1 + x_2 \sim B\left(n = 25, p = \frac{2}{5}\right)$. ד. חלקי ושלילי.
- (8) שאלת הוכחה.
- (9) א. 1000. ב. 0.316.
- (10) -0.5.
- (11) שאלת הוכחה.
- (12) שאלת הוכחה.